

Leidinggeven aan waarde(n)vol onderwijs

Tekst: Erna Molenaar

Aardig zijn voor elkaar, respect hebben voor de ander, goed zorgen voor de schepping, verwondering over het mooie herfstblad, met leerlingen nadenken over taalgebruik. Waarden zijn direct en indirect dagelijks aanwezig in jouw onderwijspraktijk. Het afgelopen jaar heb ik, in het kader van mijn studie, een onderzoek gedaan naar de rol van de schoolleider binnen het onderwijs in waarden.

Onderzocht is in hoeverre zes interventies die het onderwijs in waarden stimuleren aanwezig zijn binnen de scholen van Educatis. Het onderzoek is voor iedere leerkracht en schoolleider relevant omdat het kan helpen om het onderwijs in waarden in jouw school te stimuleren.

Leren voor het leven

Als bestuurder, schoolleiders en leraren hebben we de opdracht om leerlingen op te voeden tot burgers die een waardevolle bijdrage leveren aan deze samenleving. Binnen de scholen worden waarden meegegeven, als onderdeel van goed burgerschap. Zo worden leerlingen mede gevormd. Leerlingen die nu en later een 'waardevolle' bijdrage leveren aan onze samenleving. Deze taak wordt zichtbaar in de missie van Educatis 'leren voor het leven'. Het mede-vormen van leerlingen gaat verder dan het heden. Het heeft, vanuit onze christelijke identiteit, een perspectief dat verder gaat dan het aardse leven. Schoolleiders binnen

Educatis geven dagelijks leiding aan het onderwijs in de scholen. Het is daarom van belang om als schoolleider kennis en inzicht te hebben in wat de waardenvorming van leerlingen stimuleert en welke interventies van de schoolleider leraren ondersteunen bij het geven van onderwijs in waarden.

Leraren

Allereerst heb ik onderzocht welke kenmerken goed onderwijs in waarden bevat. Het blijkt dat, binnen het onderwijs, de leerkracht als rolmodel de meeste invloed heeft op de waardenvorming van leerlingen. Andere waardevolle elementen om de waardenvorming van leerlingen te stimuleren zijn:

- het hebben van hoge verwachtingen;
- het stellen van duidelijke regels en grenzen;
- het creëren van inspraak en dialoog door leerlingen;
- de doeltreffendheid van het onderwijs als geheel.

Binnen al deze kenmerken neemt het gesprek met de leerling en de dialoog in de groep een belangrijke plaats in.

“Als bestuurder, schoolleiders en leraren hebben we de opdracht om leerlingen op te voeden tot burgers die een waardevolle bijdrage leveren aan deze samenleving.”

In gesprekken tijdens het onderzoek kwamen allerlei praktijkvoorbeelden langs. Het hebben van een leerlingenraad, het voeren van individuele kindgesprekken en tal van praktische voorbeelden werden benoemd waardoor waarden in de praktijk zicht- en hoorbaar worden. In het onderzoek komt naar voren dat je als leerkracht iedere dag, bewust en onbewust, bezig bent met de waardenvorming van de leerlingen. Jij, als leerkracht, hebt hierin dus de belangrijkste rol!

Schoolleiders

Vanuit het onderzoek wordt zichtbaar dat het de verantwoordelijkheid is van iedere schoolleider om waarden een plaats te geven in de school. De schoolleider heeft directe invloed op de waardenvorming van leerlingen op de momenten van direct contact tussen de leerlingen en de schoolleider. Een grotere invloed heeft de schoolleider op een indirecte wijze, door zijn handelen in de school en het stimuleren van leraren die onderwijs in waarden geven. Zes interventies van de waardengerichte schoolleider stimuleren leraren die onderwijs in waarden geven.

De schoolleider heeft directe invloed op de waardenvorming van leerlingen op de momenten van direct contact tussen de leerlingen en de schoolleider.

Deze zes interventies zijn:

1. inspirerend rolmodel zijn;
2. het stimuleren van de professionele dialoog;
3. leraren waarderen, autonomie en ruimte geven;
4. expliciet aandacht besteden aan persoonlijke en collectieve waarden in de school;
5. het stimuleren van positieve relaties en verbinding;
6. leraren faciliteren en ondersteunen bij het geven van onderwijs in waarden.

Onderwijs in waarden - Educatis

Het onderzoek toont aan dat deze zes interventies binnen de scholen van Educatis aanwezig zijn. In het onderzoek wordt duidelijk dat alle interventies, met uitzondering van 'leraren waarderen, ruimte en autonomie geven', versterking nodig hebben in de scholen van Educatis. Schoolleiders kunnen deze interventies inzetten om het onderwijs in waarden te stimuleren.

Opvallend is dat er een duidelijk verschil is in de mate waarin waarden expliciet een plaats krijgen op de

verschillende scholen. Vanuit het onderzoek wordt de aanbeveling gedaan aan scholen waarin waarden nog weinig expliciete aandacht krijgen, om deze interventie te versterken om op deze wijze leerkrachten te stimuleren tot het geven van onderwijs in waarden.

In de aanbevelingen vanuit het onderzoek wordt ingegaan op welke wijze de interventies concreet versterkt kunnen worden. Zodat de schoolleiders in staat zullen zijn om leraren te ondersteunen om onderwijs in waarden op de meest effectieve wijze te geven. Daardoor zullen leerlingen waarden voor het leven leren, die hen helpen om als kind in het heden en als volwassene in de toekomst hun plaats in deze samenleving op positieve wijze in te nemen.

Door het schrijven van dit artikel en een presentatie binnen het MT hoop ik dat het gesprek over waarden in jullie school wordt gestimuleerd. Het gesprek als team, met leerlingen en ouders. Zodat jullie als school zicht hebben op de waarden die jullie de leerlingen willen meegeven en op welke wijze deze zicht- en hoorbaar worden in de praktijk.

Verder lezen?

Wil je verder lezen en geïnspireerd worden hoe je onderwijs in waarden concreet handen en voeten kunt geven in je dagelijkse schoolpraktijk? Op iedere Educatis school zijn 1 of meerdere exemplaren van het boek 'Met toegevoegde waarde' te vinden!

Wil je meer weten over het onderzoek dat ik heb uitgevoerd binnen Educatis? Vraag gerust een digitaal exemplaar van mijn thesis aan via: e.molenaar@educatis-rpo.nl.

